

Svar å frågelistan n: 84 Dansk- och Svenskt.

Mina egna minnen går ju inte längre tillbaka.
Tiden är till 1890 talets rista är mer sparsam efter
ett lidligt ungdoms under den föregående genera-
tionen lede emellertid kvar i efterdyningarna dämp-
ade i en över skuldsiffror därför känner jag
ändå till en del av vad som varit. Den ypperst be-
lige förbindelsen på 1870-80 talet satte nämligen
varaktiga spår i tiden så länge de lede som
varit med då. Det var nämligen så att en stor
del av ortens manliga och delvis även kvinnliga
ungdom under längre eller kortare tid sökte
sig över till Danmark, i särskilt till Höjenhamna
där arbetsförhållanden tycks ha varit bättre
än här, det förefaller som om flera sökte
sig till Danmark än till Skåne då där städerna
bjöde den ungdomen från landsbygden, så var åtmin-
stone förhållandet, men tilläggs var Ribe och flera

Lup.
84.
1.

återbördades till hemorten av dem som reste utrikes.
Det föreföll som om den svenske arbetaren, om han
var av det ansvärskännande & uthålliga slaget, hade
särskilt lätt för att anpassa sig & vinna förtroende
& erhålla frimans platsen. Han föreföll liksom att
han tagit de uppgifter han fått sig föreslagna mera
på allvar än dansken i allmänhet. På ensiga och
de svenska allmogepåställen som tog plats i Höp-
kammarna kom för mera lustiga & samvetsgranna
& mindre benägna att slava & ydligt än de dan-
ska. Mötta med svenskt mått ansågs de danska "fem-
timmen" inte mycket värda. Lurigt sett av de svenska
ar allmogepåställen som då kom i värdning med dem.
Yrkessarbetare, danske främst skräddarna, men
även andra yrkesmän kan föras här ja även i
många tid råkade sig över till Höp-
kammarna. De flesta ha nog återvänt efter att ha utvidgat
sitt kunnande i yrket men av skräddarna ha

många stannat kvar. Det märkliga förhållandet
har varit rådande o ä äro på en att danska skid-
damer med gott anseende skolat till svenska till-
skåare för att bli ansedda för att stå på toppen o
har man den skiddare som varit över i Högenhamm
länge efter posten till varit mest ansedd, ja
att man nästan varit en villen dämp. Där är
många märkliga skiddare som härför stå
som om de skidåfärdigt rest över till Högenhamm
o kunnat som tillskåare o skiddare på de fina
ste skiddarens för beständig, eleganta liera
med fina maner har de läst på i hemmet.

Småbrukar- o husmans ungdom rikta sig på 1870-
o början av 1880 talen massvis över till Danmark
till banbygge, jordbruk o schaktningsarbete o an-
nat tungt arbete även varusarbete o de fick ofta för
många myslar. Dock vet jag att också arbetsvilliga o
lättninniga individer följde med men för den grupp den

hastigt utifrån och kom åter till hemorten som fullständiga
diga, starka, lustiga, skattiga och lemnarhyllade frändiga
för det allmänna att ta hand om.

Somliga av den återvändande arbetarna, som haft en efter
lång tid förhållande god friskhet (jag var en tid i utlandet
1880) och som endast hade varit för de danska arbetsgi-
varna, men ändå trädde tillbaka till hemorten, be-
tröte något danskt över sig, påstod i Tälvi, medan
det var andras ej märktes minsta spår. Somliga
kom aldrig att byta på danska fastän de lät
sig ganska väl tala danska. Andra däremot bleo
de danska på en månad, ja efter ett kort besök, att
de nästan var vana att förstå och stoltserande som till
bleo en obehaglig vana. Min vänster som vistats i Dan-
mark ett par år vid slutet av 1870. Tälvi berättade
på danska, det var endast ett ord som fastnat om
satt i livet ut, han bleo ca 75 år och var 30 år då, det
var ordet "lucked": stället för stängt. En granne till

dämligt som i min ungdom brukade hata. Vi
en mörker ett par dagar då o då var när kom
kom tillbaka efter dessa besök alldeles förbiffna
de dansk.

Min mor som hade frimansrygla vid något jänd-
bete var mycket belåten med både arbetsfriheten
olma betalkingen i mathälsningen, men man visade
hälla sin svenska standard i inte övergå till den m
det vill rygas mera lättvinda danska på att hända sig
den beaktade att morbror under sin vistelse där
fles sjuk i lunginflammation i ryggen var o
sig om honom. Han hade då varit mellan tio o
dod o hans vänner hade väntat honom som en
om o glädde sig med den över att han åter kryg-
de på sig.

Svenska flickan som tog tjänst i danska hus fick i-
blasa förhinder att ta med sig till av familjens barn
när de gjorde besök hemma o låta dessa barn stanna

här till de hämtade dem vid nästa besök, men inte
ofta över, förhoppning tycks ha varit fullkomligt.

Järnvägen Malmö - Ystad kom ju också till vid bör-
jan av 1880-talet o här var ju del i den lilla för-
bindelsen. På söndagarna, åtminstone sommarstid
ordnades också billettur o lasterna med fram o åter
resa på dagen o förbindelse mellan Tåg o båt o då
var det överfullt med resande.

Arbete till Jylland (hedarne?) var man här på
till jordbruksarbete. Jag minns från min barndom o
ungdomstid en man här som var gammal då man som
varit på Jylland i sin ungdom o som var gift med
en danska. Han gick alltså under beteckningen
"Dansken", det var Danskens kvinna o Danskens barn
men jag kunde aldrig när nåde Dansken om hem-
fart kom aldrig kunde det minsta att tala danska
o han dänmed västar inte bröt på danska. Tydligen
var just därför att han varit på Jylland, som man nog

sågade till Danmark på annat sätt än det vanligt-
vis. Köpenhamn, som man fick kalla "Danskene".
Och man så kallade köpenhamnsborna i allmänhet för
danskerna kunde nog på det en bekräftelse att säga att
de danska kvinnorna som kom hit som turist till
svenska upptäckelse- & görarbetare kom aldrig hit
att anse för något vidare lustiga utan i regel som
slaviska & i viss mån osunniga om vad som hörde
till ett kunnigt skötsel men de var glada & sällskop-
liga & man anammade dem gärna blottad sig som de
var. Dock minns jag väl att man förvånade sig över
de unga kvinnorna både svenskan som vistades i Köpen-
hamn & genuina danskar på besök här för under
25-30 år redan, för deras spjut- & rökvänner. Där var
danskerna tydligen mycket fina & kaffet en del att låta
brist, frösprången är nog minst 30 år svenske mycket
mer, Phillöder blev såhelt inte på förhållandet
mellan stad & landsbygd utan mellan land & bygd.

Kärnan i varje handels- och måttbruk- och husman-
tum hade man vid riketsöppnandet i december den
omkring anfrågade i Höpshamn. Yrkesmän-
ville sig ynnelvis hämta till handelsleden, men
arbetarna till byggge o.d. längre in i landet och
var ju närmast att jämföra med rallarna här,
de kom öfr. i kontakten med hemlandet var
det nog däremellan så så med fr. många del.
Frågan hur det var med yrkesstämning i o.d.
är väl att vara på, att folket i de båda länderna
kompletterade varandra på ett sådant sätt tycks
ja framgå av vad jag nämnt om skäddare och
juggare. Och vad jag hört berättas under tiderna
lapp tycker jag mig nog spåra att dansarna
legat fr. i det tekniska i behaffande fr. tåg-
heten men dansarna när det gällde noggrann-
het, eftertanke och ansvars känsla och de ha så dragit
mycket därpå på omse till.

Behäffande lantbruket kan ju danskarna ligga
från andra till andra världskriget hade kännits
på det danska i svenskar som under den tiden
reste över för studier hade mycket att lära sig
villit av de danska småbrukarna ö. behäffande för-
ringsverksamhet o. d. husmanskäringarna t. d.

Nu kan det nog till största delen jämnat ut sig.
Eller fiskarna besöks med varandra
vet jag inte, endast att fiskarna på rydhusen
äro för ofta nämnde "Barnholmen" ö "barnhol-
mar" när de talade om sina fisketurer ö. affärer.

Om giftemålen mellan danskar ö svenskar har
jag förut nämnt. Svenskar som tagit plats som
huskallare ö. jungfrur i Danmark gifte sig
ofta med danskar i det utgå vad jag vet i regel väl
ut, ja danskarna tycks ha varit ganska angeläga
att få en svensk fru. Svenske ghesmän som stam-
de i Danmark gifte sig ofta med danskar ö annan
made

deras sätt att se lät på livets ötingen. Men det kan
de nog lika ofta att de kände sin fru kärleken
i utmärskelse delvis lät på det vid den svenska
nya stönga livsföringen.

Som barn som jag ganska mycket i förbindelse
med danskar och svenskar i sällskap i om ett barn
uppfattning är något att säga sig vid skolan jag
som neutral iakttagare vilja säga det omdömet
att svensken uppfattning av dansken måste bli
att han var något av en bokem i dansken om
svensken att han var en skelle men att de just
därför kompletterade varandra. Hanske var det
just därför äktenskapen som att bli lyckliga det
enklare som ofta kan främleda lida samman i en
Någon stund ivarnare av dansken här han därefter
ej mig vetligt förkommit. Det var så fall
mest iakt på det som flyttat över till de var i när-
heten utslutande uppföranden.

Stegen intorkar på redningen i lovaldsvanor anmål
är utgåmnande. Men jag knappast förbinds ena kraft
itrimstoms inte som blivit bestående o man un-
derfår vad man lärt av danskt jordbruk men det
är desto mera i berör alla områden dansk o ligger
helt på det praktiska planet.

I regel fridrig, rosen rosen mat med d.
kydd sötning men matarna var nog ej så
vitt skilda. En liten flich är den som jag nämner
om brukade sjunga: "Fils o kartoffler ska di ha, så
ska di ha en varme med, så så i säng med di din
radd," o det lät ju ej vidare avrikande för skänk
hummus kost. Kanse kom den svensk, som länge
tid vistats i spec. Höper kannu eller som gift sig
med danska, att få smak för starkare kyddad
mat än vår, både minna kanel o rökliga kyddan
i ovrigt o mera soch i maten än man använde här
för. Kyddarna var nog också för ansevärt billigare

ö riktigare förkommande där genom direkt import,
så och allt annat som kom långväga ifrån, kinesiska
i västindiska produkter, siden, porstn. o. d. som man
gärna vill del av här mer som tullarna lade sig
omellan.

Efter besök i Hjöpenkamm hade man också med
sig hem konfekttyger o andra godter som man åt.
minstone på landsbygden här inte sett förut, det
minns jag själv från mitten av 1890-talet. Men
tycker nu liget frie med sådant mer kanske är
det en felaktig uppfattning därför att man gör
jämförelser mellan åter här med skolor som
de knappast var var en storsad i Danmarks unom-
stad som på en skola för vid som var stor då.
Danborna här i allmänhet liktydigt med Hjöpenkam-
man, det som lig bakom skymder helt bort, låg långt
frie behållande klädesmidet i frifallen efter gande
föten från 1820-80-talet nu varit mera präglade än born
numa här.

Det fanns en tid omkr. sekelskiftet ö något före då
man i Köpenhamn tittade efter en kvinna som upp-
trädde klädd i kläde den visste man var en svenska
Ja det var ej alls ovanligt att kvinnor från
trakter som brukade besöka barn i andra anfr-
bante i Köpenhamn, ö som här alltid anordnade
kläde köpte hatt här eller i Köpenhamn ö bytte
huvudbonad under övernatten för att inte avslöja
sina mäng den när de kom fram ö på så sätt genom
släktingarna eller göra sig till attliga för hemma-
borna genom att komma tillbaka "hattad". Så kom
de det fortgå ä på en men alltid var det någon
medresande som kände vederbörande ö var fram
vad han var.

Att folkhögskoleidén haft sitt uppbrott i Danmark
behövs ju inte påpekas ö om än grundarna är olika
så har nog åtminstone delvis både ideella ö prakti-
ska sammanställningar legat flera på Danmark.

Om festredor som införts från Danmark har jag inte
såga. Lekar pilogda till vissa årtider, jul festlag,
valborgsmässa i midnattar är väl alla så gamla
att de i någon mån följda mig från tid då Skåne
var en del av Danmark.

Om dans i redskap av dansk tillverkning kan
nu jag endast till en gammal som jag brukade
gå leka med på granngårdens visad. (man hade då
haft mycket tålig förbindelse med danske husestuder.)
Det var på 1890-talet i jag minns endast att den var
grannt målad i hade en platta på stativet med
målade drömmar som sattes i rörelse i dansade en
varandra genom karpans kugglikul när man drog
karpans runt, yttmiskt knäppande ljud utgjorde
musikken nägot a-la speldosa troligen. Dansa har
ja var köpt i Köpenhamn i ägarer hade även själv
gjort en mer eller mindre lyckad kopia därefter.
"Knappräppan" har jag hört nämnas men aldrig
sett

men så man man var om att jag använde det "Neo-Tøj"
man var var man mig kanner som kammat här i det
längsta liksom på det de var vana vid o många var
just från Amager. Det ligger emellertid för långt
lillevägen. Tiden för att jag skulle minnas något bestämt
i samband stämde där jag mig också till minnas
att man fick mejerier till gårdsmejerierna från
Danmark, samt skogs- o viltvårdare, jagare, till
Kungälvarna därifrån, Näsbyholm som är närmast
här har allt vad jag vet rekryterat dessa från Dan-
mark men så har man ju där haft särskilt starka
förbindelser ja en ägare på 1860-70 talet var både
svensk o dansk medborgare o vistade flera i Danmark
en här i deltag över i dansk. Tyska kriget o en man
som sade ha räddat livet på barnen (Bleu Fincke)
då blev någon slags skogsprivatist o opdet under
sin vistetid Gottschevski (Starmung?) hette han men
som ingen minig kunde uttala det blev det ofta "Storva".

När min värmare på 1870 talet under några år vistades i Stockholm (där han först som jagar eller elsk och sedan som medhjälpare i medläsarinnas arbete i Gyllenbergs Trättningsrättning i Korngatan där man trätade allt från det grovaste arbetsklödet till den finaste städdet i tryck enst elevens i trätt och tryckning från hela södra Sverige och även dansken) var där en elev från Höjerhamns som erbjöd värmare som då var ett par år yngre än, som hade 2-3 års erfarenhet mest danskan 3-4 veckor, att följa med henne till Höjerhamns och bli kompanjon med henne och med endast hemmets lön som insats i den trättningsrättning som hennes far som var en frimogen byggmästare skulle sätta upp åt henne. Värmaren drog sig för att resa över och återvända i stället till hemmet. Det var ett givande cykel då med fristad då även kvinnans anordnade mannen en städersaker 3 veckor i tryck lärtiden och så en extra vecka om man ville. Läst Trätt vilken o. d. mer några erfarenhet var.

man ju inte med under den tiden. I detta fall blev
det ju ingen resa ut, men i de flesta fall skulle det
säkert ha blivit så & jag har endast nämnt det om
ett exempel på hur det kunde gå till & hur an-
lägen man var att få över kunniga personer.

Alltid hade man något med sig på båda vägar
när man reste fram & tillbaka. Händerna var det
nog mest nödiga utrustning, man reste ju till staden
& de svårare arbetsuppgifterna satte värde på det som
var gammalt & känt, men även någon möbel & annan
sittne sak kunde vandra den vägen över & då ställdes
man till halvt på det båndet som skulle ge en till-
förlåtelse för att få det att se användbart, så många ringar & fläcker
som möjligt var önskvärd för tilllänks skull. Dyra kn-
gar med tillpliktigt gods på botten som tilllänks
inte skulle kunna med till ge en lagom av mat-
varer var vanligt när vanligt folk reste över. De som
reste ofta möjglade nog en gång ge en att låta dem utgå
utgå

emballage för icke tillpliktligt gods. Tullen ansågs
inte fara så stark för resande till Högenhamm där
risken för smuggling åt det hållet var mindre än åt
motsatta hållet. De försökte man alla finurliga
trick för att lura tullen. Sprit (absolut) spestras i
sidestugor, fina schalen, spelkort var mycket van-
liga smuggelvarer. Viss brantum sprut gick man
med sig, resebrännor, men för att kunna till-
fredsställa alla vänner i bevakna som väntade sig
något efter hemkomsten eller som skickat bud gick
man till uppfinningsfrämjare till hjälp. Jag har
till och till om en kvinna som haft flaskorna hängan-
da innanför kjolarna i som beklagade sig över att
hon inte kunnat rätta under överresan utan måst
stå hela tiden. En danska, gift med en svensk,
som innehade Svensks första mordaffär, på 1840
talet, reste regelbundet över till Högenhamm i hem-
landet varn för sin affär, en stn del smuggelvarer. En

gång såhade han dock fast i Fuller ö och klada ar
sig i man lindade ar kenne spetsar ö tyger i sin
mängd. Stågen var tillstides i och red därpå i
mest visste alla här han det gätt för Florentine
Stenboist. Han var ammar en anedd i aktad affär
kvinnor som hade många vänner här.

I min barndom fanns det en särskild grupp av
pärmt kvinnor som tog till till uppgift att resa mellan
Skåne - Uppsala i mellanliggande orter till Högenhamn
med båt. De ammerade i dogresser under
rubriken "Till Högenhamn" förtraktar så: "Reser den som detta
M.M." Det fanns: T. L. Ph. Dagbl. i Uppsals ställe
hela spalten under denna rubrik till ledning för den
som ville ha båt för en ringa avgift. Om det inte
varit löjande hade naturligtvis inte denna trafik
egit bestånd i många år.

Gottis hade som nämmt alltid reserörerna med sig från
Högenhamn i sinna chokladen i marsipan var vanliga

var det naturligt vis enklare saker ö det kan nog
fast det ligga för långt tillbaks. Tiden för mig kommer
vara just ringen ö brunsöcker. Saken är att man
vid besök eller hos den nämnda mode handlaren
köpte de pärl - ränke ö gansbrudade smycken ö
halshänder i andra gamla dräkt prydnader ö
bijouterier som var så rikligt förekommande på
1820 talet ö som man ser så mycket av på fotografier
av danskar ö svenskar. Hoppas man ö fast
i minnen skall även här på denna tid smyg-
ringen därav är ju bevis nog på att sådant var vil-
ligare då än här i att begärighetens därefter var stor.
Om den som var dansk eller ville spela dansk så de man
ofta att det var en "dansk radd" översatte denna be-
nämning kan jag inte då svenskan saknar ord därför
det var mest en gemytlig skänksam benämning passan-
de danskhet gemyt är en skännd ö mycket vartigt.
Eftersom språket var det nog så ö så med fristelsen

stund i det är ej undant rolig, slänge ö loven som
missfrustills. När en jester till mig under besök
hos mina gifta söner (skreddare - tillshäran); Jönsen
blev skickad ut den danska konstnären att säga
"alekone" (stas munge?) visste han inte vad det var i
när han fick veta ut söner att det var peppar begär
de han peppar i affären, inte kunde han begära "alle-
konga" tyckte han utan höll det för skämt. Men fick
någon peppar för. är han begärde alekone det hade man
han mycket som bekagades. Jag kunde honom nästa berätt
det.

Attin värfen prögade en gång en bekant som vistats
flera år i Danmark. Han kan alltså inte kunde be-
vara sin hemmets dialekt då en annan bekant, som
endast vistats någon månad i Danmark blivit
så dansk att nästan var omöjlig att förstå. Denne
varade då: "Litt undersmål yttmer man väl
aldrig," det andra ansåg han för tillgjordhet övrighet